

# МОДЕЛЬ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ОЗДОРОВЧОГО ТАБОРУ

О. Кольцова, Є. Безгребельна

Херсонський державний університет

**Анотація.** У статті висвітлені особливості розробки та змісту моделі морального виховання підлітків в умовах дитячого оздоровчого табору.

**Ключові слова:** виховання, модель, табір, підліток, виховний простір, компонент.

**Актуальність.** В умовах політичної та економічної нестабільності в країні, втрати духовності та основних ціннісних орієнтирів у пострадянський період, виховання підростаючого покоління залишається однією з найгостріших проблем освіти. Сучасне постіндустріальне суспільство вимагає від особистості соціальної мобільності, креативності, прагнення до досягнення успіху. Формуванню такої особистості може сприяти тільки системний виховний процес.

Система організованого відпочинку для підлітка сприятлива тим, що в ній взаємодіють медичні, педагогічні, соціальні та індивідуальні зв'язки. Непрості завдання, що стоять перед табором можна вирішити тільки в тому випадку, якщо вдається створити в ньому сприятливий мікро- і макроклімат, в основі яких лежать доброзичливі відносини вихованців та педагогів [5].

Таким чином, соціальне і педагогічне значення поставленої проблеми, обумовили актуальність нашого дослідження.

Методологічною основою даного дослідження стали концептуальні положення об особливостях моделювання, що відображені в працях видатних педагогів (В.А. Штофф, В.В. Раєвський, Н.В. Кузьміна, М.Є. Дуранов, Ю.К. Бабанський, І.В. Блауберг, Є.Г. Юдін та ін.).

**Мета** – розробити модель морального виховання учнів 6-8 класів в умовах дитячого оздоровчого табору.

**Результати дослідження.** Дослідження підтверджують, що застосування моделювання приводить до істотного підвищення ефективності виховного процесу. Моделювання виконується кількома варіантами:

- Просте моделювання не вимагає великих спеціальних розробок, а проводиться шляхом порівняння тих чи інших предметів, явищ з їх наочними аналогами;

- Складне моделювання вимагає спеціальної побудови на основі всебічного вивчення об'єкта та виділення ознак;

- Схематичне моделювання обмежується розглядом загальних зовнішніх ознак об'єкта вивчення, їх зв'язків і відносин;

- Детальне моделювання носить глибокий змістовний характер. Моделі такого роду розглядають всі зв'язки і відносини будови і функціонування об'єкта вивчення.

Н.В. Кузьміна пропонує використовувати в моделі п'ять функціональних компонентів:

1. Гностичний, пов'язаний з освоєнням накопиченого знання і досвіду у світовій науці і техніці, аналізом переваг та недоліків у діяльності самих педагогічних систем, створенням теорії їх розвитку і вдосконалення.

2. Проектувальний, пов'язаний з плануванням змісту та способів функціонування системи на весь період навчання і виховання в ньому учнів.

3. Конструктивний, пов'язаний з відбором і композицією інформації.

4. Організаторський, пов'язаний з створенням органів управління та самоврядування системою обліку та контролю.

5. Комунікативний, пов'язаний з установами системи відносин між різними групами людей всередині системи (визначення педагогічного керівництва, відносин між керівниками і педагогами, освітянами та учнями).

Всі названі компоненти взаємопов'язані. Визначальним є гностичний, що створює основу, базу всім іншим. По відношенню до кожного окремого педагогу і учню педагогічна система являє собою об'єктивну реальність, яка існує незалежно від нього і пред'являються до нього свої активні вимоги [4].

Ю.К. Бабанський в процесі побудови моделі виховного або навчального процесу, пропонує враховувати шість основних параметрів: закономірності та принципи навчання і виховання; цілі і завдання; зміст; можливості вихованців; особливості зовнішніх умов; можливості самих педагогів [1,2].

І.В. Блауберг і Е.Г. Юдін розглядають метод моделювання з позицій системного підходу і визначають проблему оптимального вибору структурних елементів з'ясуванням залежності між методами та структурними компонентами; суб'єктом і об'єктом педагогічного впливу, предметом їхньої спільної діяльності і метою навчання [3].

При створенні моделі виховної системи дитячого оздоровчого табору, ми базувалися на специфічних умовах зв'язку індивіда з середовищем, а процес управління процесом розвитку особистості розуміється нами, як управління процесом взаємодії особистості і колективу з оточенням.

Досягнення цієї мети можливе в процесі вирішення ряду завдань:

1. Включення дітей у творчу та особистісно значущу діяльність, що забезпечує взаємодію в її процесі дітей і дорослих.
2. Створення умов для активізації потенціалу вихованців та педагогів.
3. Формування атмосфери позитивних відносин.
4. Формування виховного простору у вигляді спеціально організованого педагогами спільно з дітьми «середовища в середовищі».
5. Створення моделі управління виховною системою.

Беручи до уваги всі варіанти, в нашому дослідженні для оптимізації виховного процесу дитячого оздоровчого табору з метою морального виховання підлітків, ми використовували модель структурно-функціонального типу, яка містить оптимальний склад модельованих взаємопов'язаних компонентів: цільової, змістовний, організаційно-педагогічний, діагностичний, результативний.

Цільовий компонент	Мета	Формування культури міжособистісного спілкування в педагогічно організованому процесі саморозвитку				
	Завдання	1. Сформувати культуру міжособистісного спілкування 2. Створити умови для стимулювання чуттєво-емоційної сфери особистості.				
	Принципи	Гармонізації особистості та середовища Романтики, інтересу та гри	Гуманізації Активності та самостійності	Альтернативності Адаптації виховного процесу до вікових та індивідуальних особливостей	Пріоритетності Ціннісної рівності дітей та дорослих	 Саморозвиток С визначення А реалізація М організація О реабілітація
Змістовний компонент	<b>ЗМІСТ</b> <i>(Програма формування виховного простору дитячого табору)</i>					
	Спортивно-оздоровчий	Туристсько-краєзнавчий	Художньо-творчий	Трудовий		
	<b>ВИХОВНИЙ ПРОСТІР</b>					
	Закони та традиції	Врядування та самоврядування	Виховні заходи	Режим		
	<b>Цикл ключових справ</b>					
Створення морального клімату загону	Підготовка колективних творчих справ	Організація взаємодопомоги груп в загоні	Створення ситуації успіху	Робота з особистістю		
Організаційно-педагогічний компонент	<b>ФОРМИ</b>					
	<i>Фронтальні</i>		<i>Групові</i>		<i>Індивідуальні</i>	
	Інформаційно-масові	Дієво-практичні	Заняття в клубах, колективні творчі справи, тренінги, чергування та ін.		Доручення, проєктування особистісних досягнень, творчі завдання, консультації, робота з щоденником самопочуття, самообслуговування та ін.	
	Дискусії, вікторини, бесіди, екскурсії, зустрічі та ін.	Свята, спортивні Спартакіади, концерти, конкурси, фестивалі та ін.				
	<b>МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ</b>					
Ігровий	Переконання	Прикладу	Привчання до норм через систему вимог	Доручення	Стимулювання і корекції (змагальний, заохочення та покарання)	
Діагностичний компонент	<b>РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА</b>					
	<i>Зовнішня культура особистості</i>			<i>Внутрішня культура особистості</i>		
	Спілкування, поведінка, зовнішній вигляд, суспільна активність, ініціативність.			Чуйність, дружелюбність, самостійність, допитливість, чесність, емпатія		

компонент Результативний	Результат	Особистість підлітка, що володіє навичками культури поведінки, саморозвитку та самоорганізації
--------------------------	-----------	--

**Рис. 1 – Модель морального виховання підлітків в умовах дитячого оздоровчого табору**

При проектуванні моделі виховного процесу дитячого оздоровчого табору, спрямованого на моральне виховання підлітків, ми виходили з того, що вона повинна відображати наступні основні:

- Виховна система, що охоплює всі сфери особистісно важливих і необхідних для життєдіяльності дитини, як неодмінна умова успішної соціалізації;

- Всі компоненти виховної системи повинні бути орієнтовані на досягнення вихованцями багатогранних проявів соціоприродної сутності людини, на їх залучення до гуманістичного стилю спілкування і взаємодії.

- Виховання виступає як форма життєдіяльності дитини, спосіб його оволодіння культурою, джерело реального життєвого досвіду.

Основний, змістовний, компонент нашої моделі забезпечує організацію процесу формування культури особистості і складається з наступних напрямків:

1. спортивно-оздоровчий;
2. туристсько-краєзнавчий;
3. художньо-творчий;
4. трудовий.

**Висновки.** Отже, в процесі формування моделі морального виховання підлітків в умовах дитячого оздоровчого табору, ми виділяємо такі основні: подієве оточення особистості - системотворча комплексу; предметно-просторове оточення - включає в себе як приміщення дитячого табору, так і

простір його соціального оточення; особистісно-орієнтована взаємодія всіх суб'єктів освітнього процесу - компонент здійснюється за рахунок взаємодії з напрямків: дитина - дитина, дитина - педагог-організатор, педагог-організатор - педагог-організатор. Даний зміст моделі дитячого оздоровчого табору формує виховний простір, який базується на законах і традиціях табору, врядуванні і самоврядуванні, виховних заходах, режимі, системі оздоровлення.

### **Література.**

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: (Метод, основы).— М.: Просвещение, 1982.— 192 с.
2. Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды / Ю.К. Бабанский; АПН СССР. - М.: Педагогика, 1989. - 560 с.
3. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность системного подхода. М., 1973.-304с.
4. Кузьмина Н.В. Проблемы обучения и воспитания студентов в вузе . - Изд-во Ленингр. ун-та, 1976. - 112 с.
5. Рыбинский Е. Научно-методические основы летнего отдыха // Народное образование. – 2000. - №4-5. – С. 5-10.